

Taskforce Cultuur BrabantStad

T.a.v. bestuurlijk overleg Taskforce cultuur:

Gedeputeerde Vrije tijd, Cultuur en Sport Provincie Noord-Brabant en de Wethouders Cultuur van Breda, Tilburg, Eindhoven, Helmond en 's-Hertogenbosch

Dhr. W. van Pinxteren, Mw. M. Hendrickx, Mw. M. de Bie, Mw. M. List, Mw. A. Maas, Dhr. M. van der Geld

Breda, 8 januari 2021

Betreft: evaluatie BrabantStad subsidieregeling 2021 – 2024 professionele kunsten

Geachte leden van de Taskforce Cultuur BrabantStad,

De aanvraagprocedure van de subsidieregeling professionele kunsten 2021 – 2024 van BrabantStad ligt achter ons. De aanvragers met een positieve beoordeling die een toekenning hebben gekregen, ontvangen per heden een subsidie op basis van de regeling. Voor hen is er – de gevolgen van de coronacrisis daargelaten – nu rust en een vierjarig perspectief op ontwikkeling van hun artistieke metier en op productie en presentatie van hun artistieke plannen. We wensen hen daar veel succes bij en voor alle Brabanders: veel mooie en inspirerende culturele ontmoetingen.

Het opstellen van de subsidieregeling, de aanvraagprocedure en de communicatie daarover, de beoordelingsprocedure en de toekenningen (en niet-toekenningen, de zaaglijnproblematiek) hebben het nodige stof doen opwaaien. We herinneren u aan de signaleringen en opmerkingen van o.a. De Kunst van Brabant (dKvB) gedurende het traject: zie de brieven van dKvB van 8 juli 2019 (aspecten van harmonisatie), 18 september 2019 (risico's van voorsortering op a -categorie voor b-categorie instellingen), 29 november 2019 (onverwacht verlaagde subsidie-plafonds b-categorie) en 18 september 2020 (pleidooi reparatie zaaglijn BrabantStad-regeling).

Eerder al stelden wij, De Kunst van Brabant, u op de hoogte van onze visie op de harmonisatie van de meerjarige subsidieregelingen voor professionele kunsten in Brabant en onze uitgangspunten daarbij. dKvB ondersteunt – nog steeds – het principe van harmonisatie en riep o.a. op:

- * harmonisatie juist ook na te streven tussen de Brabantse regeling(en) en die van het Rijk (BIS) en de landelijke fondsen
- * te zorgen voor eenduidige definities en een glasheldere centrale procedure met gelijke deadlines
- * de plan- en verantwoordingslast voor aanvragers substantieel te verminderen
- * ruimte te laten voor lokale situaties en bijbehorende afwegingen.

Goed dat u een evaluatie van de regeling hebt aangekondigd (nieuwsbrief regioprofiel BrabantStad 17 december). dKvB heeft de regeling inmiddels met haar leden geëvalueerd. Zowel op basis van een schriftelijke enquête (nog voor de toekenningen bekend werden gemaakt), als op basis van overleg tijdens onze laatste ledenvergadering en individuele signalen. Onderstaand treft u onze bevindingen en adviezen aan. We rekenen erop dat u ze ook met onderzoeksbureau Lysias Advies wilt delen.

Waardering voor het principe van harmonisatie

dKvB ondersteunt het principe van harmonisatie; we waarderen de poging tot een afgestemde/integrale regeling PK binnen BrabantStad. Maar de volgende keer wel graag in een verbeterde variant. Er is werk aan de winkel om dat voor de volgende ronde in 2023 voor elkaar te krijgen. En graag in tijdig overleg met het culturele veld.

Laat het motto voor een verbeterde regeling zijn: meer vertrouwen, minder controle.

Harmonisatie met de landelijke regelingen

De harmonisatie tussen de meerjarige financieringsregelingen van de provincie Noord-Brabant en de vier grote Brabantse steden heeft voor een groot deel vorm gekregen. Van een harmonisatie ook met de landelijke regelingen (BIS en landelijke fondsen) is helaas nog maar nauwelijks sprake geweest. Dit moet voor een volgende ronde echt verbeteren. Aangezien de meeste aanvragers bij de BrabantStad-regeling ook bij een landelijk regeling aanvragen, heeft harmonisatie op dit front het meeste effect op het verminderen van plan- en verantwoordingslast.

Regeling en procedure vanuit het perspectief van de aanvragers bezien

De huidige regeling is o.i. nog steeds (te) complex; deze is meer als een juridisch probleem opgepakt dan als een ondersteuning/aanmoediging voor culturele instellingen. Dat kan anders.

In de toekomst dient de regeling voor 100% gelijk te zijn binnen alle BrabantStad-partners voor wat betreft de aanvraagprocedure en inzendtermijnen. Indien er geen gelijkschakeling is van de inzenddeadline (bedoeld of onbedoeld) dient het risico bij de afwijkende BrabantStad-partner te liggen en niet bij de aanvragende partij.

In dit kader wijzen we ook op de in 2021 niet-synchroon lopende termijnen voor de toekenningsbesluiten binnen BrabantStad; dat heeft ons en de betreffende leden zeer bevreemd.

Communicatie kan beter en moet tijdiger

Het is gebleken dat er meer tijd, rust en ruimte nodig zijn om de regeling en procedure goed te kunnen doorgronden, onduidelijkheden weg te (laten) nemen en een goede aanvraag voor te kunnen bereiden. Daar heeft het deze keer aan ontbroken.

Er dient rekening gehouden te worden met eventuele vakantieperiodes; een ruimere inzendtermijn is dan nodig.

De communicatie over de regeling is als zeer rommelig en onduidelijk ervaren. Nogmaals: meer tijd en ruimte zijn nodig. En laat het opstellen van de regeling aan beleidsmakers over, maar de communicatie aan communicatieprofessionals (i.s.m. de bestuurders en beleidsmakers).

Hetzelfde kan gezegd worden over de helpdesk. Creëer tijd om van tevoren proef te draaien met mensen uit het veld en laat hun vragen mede leidend zijn voor de helpdesk.

Toegankelijkheid waarborgen

De nog steeds ervaren complexiteit van de regeling kan potentiële aanvragers afgeschrikt hebben. Het zou goed zijn dit punt in de evaluatieopdracht aan Lysias mee te nemen en Lysias ook op zoek te laten gaan naar niet-aanvragers en hun beweegredenen. De evaluatie van de regeling is immers pas compleet als er ook een beeld is waarom potentiële aanvragers uiteindelijk niet aangevraagd hebben en om hoeveel culturele instellingen dat gaat.

Vanuit verschillende gemeenten hebben we signalen gekregen dat culturele instellingen/potentiële aanvragers door de betreffende gemeente 'ontmoedigd' zijn een aanvraag in te dienen. Hoewel de gegeven informatie/het advies goed bedoeld kan zijn, kan dit niet. Een BrabantStad-partner kan zo immers het risico lopen op de stoel van de beoordelingscommissie te gaan zitten. Voor dit soort situaties dient een heldere gedragslijn binnen BrabantStad te worden afgesproken.

Proefdraaien met aanvraagprocedure en aanvraagformat

De fase van de aanvraagtermijn verliep knullig; er doken te veel problemen en niet te beantwoorden vragen op, die tussentijds nog om een oplossing en vervolgens om implementatie en communicatie vroegen. Ook de verplichting tot het gebruik van E-herkenning, rekening houdend met de termijn die nodig bleek voor het aanvragen van E-herkenning, verliep niet vlekkeloos.

Het aanvraagformat zat niet logisch in elkaar; draaide bij het hanteren ervan als het ware 'in zichzelf rond' en leek vooral bruikbaar voor podiumkunstinstanties. Voor andere disciplines paste het minder. Het leek meer op een lijst aandachtspunten, dan op een goed doordacht instrument. Bovendien week het format zeer af van die van de BIS-procedure en de formats van de landelijke fondsen. Dat leverde de betreffende aanvragers aanzienlijk meerwerk c.q. planlast op.

Het begrotingsformat was erg rigide, niet voor alle disciplines even goed hanteerbaar.

Voorbeelden van projectplannen en indien-formats moeten eerder gereed zijn, al bij de communicatie over de definitieve regeling en de aanvraagprocedure.

Betrek vertegenwoordigers uit het veld bij het opstellen van en proefdraaien met deze instrumenten. Hetzelfde geldt ook de technische (ICT) ondersteuning van de procedure.

Beoordelingsprocedure met analyse en reflectie

Transparantie en het waarborgen van voldoende kennis van het Brabantse culturele veld zijn o.i. belangrijke factoren bij het werven en samenstellen van de beoordelingscommissie én bij haar werkwijze. Daar is een verbeterslag in te maken.

De kwaliteit van de individuele adviezen c.q. beoordelingen was wisselend en over de gehele linie niet erg sterk.

De opdracht van de beoordelingscommissie dient o.i. in de toekomst uitgebreid te worden met ten eerste een analyse van het resultaat van alle beoordelingen tezamen - zowel positief als negatief - en ten tweede een reflectie daarop. Tezamen: een integrale afweging van de voorlopige beoordelingsresultaten. Waar ontstaan gaten in het culturele bestel, waar dubbelingen als (een deel van) de positief beoordeelde aanvragers een toekenning krijgt en de negatief beoordeelde dus niet? Welke consequenties voor de Brabantse culturele infrastructuur heeft de uitkomst van de procedure en de (niet-)toekenningen? Is dat wenselijk of ten minste te overzien of moeten we terug naar de tekentafel? Houden we de culturele keten en een aanbod in alle disciplines en voor alle publieksgroepen intact of is ergens een correctie nodig en hoe en door wie dan? Deze integrale afweging heeft in de 2021-procedure ontbroken.

We adviseren u alsnog een analyse en reflectie te laten opstellen en die vervolgens samen met het culturele veld te bespreken.

Een aspect daarbij is nagaan of het wenselijk is en zo ja hoe het trackrecord van aanvragers onderdeel kan worden van de beoordelingssystematiek.

Zaaglijn- en voorsorteerproblemen

Nogmaals spreekt dKvB haar zeer grote teleurstelling uit over het gebrek aan financiële middelen om alle positief beoordeelde aanvragers ook daadwerkelijk te kunnen honoreren. De inzet van provincie en gemeenten (en de culturele partijen zelf) in de afgelopen jaren om het artistieke en zakelijke vermogen van de culturele sector in Brabant te versterken heeft tot succes geleid: meer aanvragen en meer positief beoordeelde aanvragen. Het is zondermeer treurig dat dit gemeenschappelijke succes dan slechts voor een deel met toekenningen gehonoreerd kon worden. Van tevoren was u al voor een mogelijk financieel probleem gewaarschuwd. Daar is toen niets mee gedaan.

Het is vervolgens onbegrijpelijk dat de BrabantStad-partners niet gezamenlijk gezocht hebben naar oplossingen voor het gerezen financiële probleem. Sterker: het kan toch niet zo zijn dat een gedeputeerde die via de pers de minister van OCW oproept haar zaaglijnprobleem bij het FPK op te lossen, vervolgens zijn eigen zaaglijnprobleem van zijn eigen regeling niet wil corrigeren; zelfs niet de bereidheid heeft getoond hierover in overleg te treden met de andere BrabantStad-partners? Deze starheid heeft de makers in Brabant diep geraakt. We hechten nog steeds aan de samenwerking binnen BrabantStad (en liefst breder dan alleen provincie en vijf grote steden), maar in de toekomst graag weer in een meer open, positieve en enthousiasmerende sfeer.

We adviseren u in de opdracht aan Lysias een analyse op te nemen naar hoe de afzonderlijke BrabantStad-partners met de zaaglijnproblematiek binnen hun eigen werkgebied zijn omgegaan en tot welke effecten/ resultaten dit heeft geleid.

Het voorsorteren op een a-lijst met bijgeleverd budget (en daarmee een welhaast zekere toekenning bij een positief advies) was een politiek-bestuurlijke keuze, met als argument om meer Brabantse BIS-instellingen te realiseren. Het is de vraag of zo'n verdeling überhaupt daartoe noodzakelijk was. Of wenselijk. Deze keuze heeft geleid tot de zaaglijnproblemen voor de positief beoordeelde in de b-lijst. Willen we dit in de toekomst weer zo organiseren? dKvB heeft daar twijfels bij.

We adviseren u om de beoordelingen van de a- en b-categorieën (dKvB spreekt liever over 'lijsten') eens te laten combineren tot één lijst op volgorde van beoordelingsscores. Dat levert vermoedelijk een beeld op dat tot een interessant gesprek kan leiden over de toekomst van het werken met een a- en een b-lijst, c.q. over de toekomst van het voorsorteren.

Na kennisname van de evaluatie van Lysias komen we hier zeker op terug. We zijn benieuwd naar een advies van Lysias op dit punt.

Tot slot nog 2 opmerkingen:

Subsidiebestel meerjarige subsidies herzien?

Op landelijk niveau wordt thans – mede n.a.v. de zaaglijnproblemen – gesproken over de houdbaarheid van het huidige subsidiebestel voor de meerjarige subsidies. De minister van OCW heeft de Raad van Cultuur al gevraagd hier een advies over voor te bereiden. Ook de boven-sectorale belangenvereniging Kunsten '92 heeft een evaluatie en verkenning aangekondigd.

dKvB adviseert u ook op het niveau van Noord-Brabant een verkenning te laten uitvoeren hoe het subsidiebestel in onze provincie weer beter bij de tijd gebracht kan worden en waarbij ambities en financiële mogelijkheden en wenselijkheden minder ver uit elkaar kunnen gaan lopen dan nu gebeurd is. U kunt zich daar o.a. bij laten leiden door wat landelijk gedacht en bedacht zal gaan worden. Ook dKvB zal in de loop van 2021 met ideeën op dit punt komen. Graag treden we daarover met u in overleg.

Hoe herhalen we het geclaimde succes van 2021?

Uw doelstelling - door ons ondersteund – om meer vierjarig cultuurgeld vanuit 'Den Haag' naar Brabant te trekken via de BIS en de landelijke fondsen is ten dele gelukt. Willen we dit succes voor Brabant in 2023 voor de cultuurplanperiode 2024 – 2027 herhalen, dan zullen de BrabantStad-partners een ambitieus cultuurbeleid moeten blijven formuleren en tot ontwikkeling brengen. Investeren in de culturele infrastructuur en in de ontwikkeling van jonge en gevestigde makers/kunstenaars/culturele instellingen blijft dan voortdurend nodig. De huidige landelijk en provinciaal/lokaal gehonoreerde culturele instellingen waren immers jaren geleden nog de aanstormende talenten en de zich nog te bewijzen organisaties. Mede met uw steun konden zij zich ontwikkelen tot de nu gevestigde en positief beoordeelde aanvragers. Zonder een enthousiasmerende en adequate ondersteuning vanuit BrabantStad en de afzonderlijke gemeenten en provincie geen nieuwe talenten die zich in Brabant blijven ontwikkelen, geen doorgroei van reeds gevestigde instellingen tot een nationale zichtbaarheid en geen (inter-)nationaal onderscheidende culturele topvoorzieningen meer in Brabant. Helaas staan de signalen, met name vanuit de provincie, op rood. Onder meer de recente korting op het impuls-geldenprogramma en de onzekerheid over het wel of niet continueren van het Brabant C fonds dragen niet bij aan het bestendigen en stimuleren van een sterk Brabants cultuursysteem. Dat zet de verwachting op een herhaling van het huidige succes te meer onder grote druk. Brabant kan cultureel blijven meetellen, als u dat ook wilt.

Graag lichten we onze evaluatie en adviezen aan u en aan onderzoeksbureau Lysias Advies toe.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur,

Ap de Vries
voorzitter De Kunst van Brabant

c.c. Kunstloc Brabant: Henri Swinkels en Chris van Koppen